

itectura sacra de América Latina. El atrio como elemento arquitectónico de la iglesia está conocido en la arquitectura sacra europea desde la época paleocristiana, pero va desapareciendo en las realizaciones sacras europeas de épocas posteriores. La popularidad del atrio en América Latina puede explicar la específica situación social del Nuevo Mundo, que en los siglos XVI y XVII difería mucho de la situación en Europa, acercándose en los primeros años de la conquista más bien a la realidad de la época paleocristiana que a los mecanismos que formaban la sociedad renacentista. La principal misión, desde el punto de vista de la religión, era la evangelización de la inmensa población indígena, la divulgación de la nueva fe. En este contexto el atrio resultó ser una herramienta muy útil para la evangelización, lo que le aseguró una gran popularidad.

Streszczenie

**TRADYCJE EUROPEJSKIEGO MODELU BAZYLIKOWEGO
W SAKRALNYM BUDOWNICTWIE AMERYKI ŁACIŃSKIEJ
W OKRESIE KOLONIALNYM**

W artykule zostały poruszone dwa problemy. Pierwszy z nich dotyczy zagadnienia sposobu funkcjonowania architektonicznego modelu europejskiej bazyliki na obszarze kolonialnej Ameryki Łacińskiej. Drugi odnosi się do tradycji i funkcjonowania atrium w architekturze kolonialnej.

Za bazylikę uznaję, bez względu na proporcje, wszystkie kościoły trzynawowe, w których nawa główna jest oświetlona oknami umieszczonymi ponad nawami bocznymi – czy to w ścianie ponad nimi, czy też w sklepieniu przykrywającym nawę główną. Układ bazylikowy w architekturze Ameryki Łacińskiej pojawia się stosunkowo rzadko. Przeważające są plany prostsze – kościoły jednonawowe, często z transeptem, czasami z kopułą podkreślającą skrzyżowanie naw. Najważniejszą grupą kościołów, wśród których spotykamy schemat bazyliki w architekturze amerykańskiej, są katedry. Drugą grupą świątyń, gdzie stosunkowo często pojawia się schemat bazylikowy, są kościoły zakonne – dotyczy to jednak prawie wyłącznie obiektów wznoszonych w dużych ośrodkach miejskich, które ze względu na występowanie bazylik zdecydowanie wysuwają się na plan pierwszy. W skali makroterytorialnej najważniejszym obszarem dla fundacji o formie bazylikowej jest Nowa Hiszpania. Najwięcej założeń tego typu – zarówno katedralnych, jak i zakonnych – powstało na terenie Meksyku. Drugie zagadnienie, które wydaje mi się interesujące, to problem istnienia i funkcjonowania atrium w architekturze sakralnej Ameryki Łacińskiej. Jest to forma znana w sakralnej architekturze europejskiej od czasów wczesnochrześcijańskich, jednak w realizacjach na terenie Europy atrium jako element założenia kościelnego zanika w świątyniach pochodzących z późniejszych epok. W Ameryce popularność atrium można tłumaczyć specyficzną sytuacją społeczną, która była odmienna niż ta w XVI- i XVII-wiecznej Europie. Zwłaszcza w pierwszych la-